

PASOLİNİ SİNEMASINDA DİRENİRKEN KAYBEDENLERİN ÖYKÜSÜ: *MAMMA ROMA* (1962)

Dr. Öğr. Üyesi Ferit ÇAĞIL*

DOI: 10.47107/inifedergi.1606968

Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 24.12.2024

Kabul Tarihi: 18.04.2025

Atıf Bilgisi: Çağıl, F. (2025). Pasolini Sinemasında Direnirken Kaybedenlerin Öyküsü: *Mamma Roma* (1962). *İNİF E- Dergi*, 10(1), 285-293.

Öz

Yönetmen, şair, yazar gibi pek çok sıfatı taşıyan Pier Paolo Pasolini'nin sinema dünyasındaki etkisi günümüzde de devam etmektedir. İtalyan yeni gerçekçi sinemacılarla tanışan ve onlardan ilham alan yönetmen bu tanışmadan sonra anlatmak istediklerini sinema vasıtasıyla gerçekleştirir. Pasolini'nin kültürel ve entelektüel birikimi kendisini en çok sinema filmlerinde hissettirir. Özellikle ilk dönem çektiği filmler kapitalizm ve burjuva eleştirisi açısından büyük önem taşımaktadır. İtalyan yeni gerçekçi sinemanın kodlarını filmlerinde sıklıkla kullanan yönetmen bunları entelektüel birikimiyle harmanlayarak izleyiciye aktarmaktadır. Alt sınıf ve toplumun dışına itilmiş bireylerin yaşadıkları ekonomik bunalım ve sosyal dışlanmışlığı birey üzerinden aktarmak, Pasolini sinemasının temel özellikleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda çalışma Pasolini sinemasında kapitalizm ve burjuvazinin insanlar üzerinde yarattığı tahribatı irdelemeyi amaçlamaktadır. Çünkü Pasolini için bu sadece bir yanılsamadan ibarettir. Bu amaç doğrultusunda kapitalizm ve burjuvaziye ağır eleştiriler yönelttiği filmi *Mamma Roma* (1962) amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Pasolini ilk filmi *Accattone*'de olduğu gibi *Mamma Roma* filminde de isteklerini gerçekleştirme peşinde savaş veren alt sınıf karakterlerin hikâyesine odaklanmaktadır. Alt tabakada yaşayan insanların hayalini kurduğu burjuva yaşamına geçme arzusu, onlar için yıkımdan öte bir anlam taşımamaktadır. Pasolini, bu yıkımı filmin sonunda Ettore'nin ölümü ve *Mamma Roma*'nın sokaklarda biçare bir şekilde dolaşmasıyla izleyiciye aktarmaktadır. Yönetmen filmde İtalyan yeni gerçekçi sinemanın estetik ve ideolojik öğelerini kendi üslubuyla yorumlayarak beyazperdeye aktarmıştır. Bu film sadece durumu ortaya çıkarmakla kalmamış aynı zamanda bunun nedenleri üzerinde de durmuştur. Toplumsal gerçekliğin değişmediği, bu çürümüşlüğün toplumun tüm katmanlarına sirayet ettiği gerçeği Pasolini'nin özellikle vurgulamak istediği noktadır. Çalışma; Pasolini'nin filmde bireyler üzerinden toplumsal bir eleştiri yaptığı, kapitalizm ve burjuvanın bireyler üzerinde yanıltıcı bir tahakküm kurduğu ve bu yanılsamanın ölümle bittiği sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pier Paolo Pasolini, *Mamma Roma*, yeni gerçekçi sinema

THE STORY OF THOSE WHO LOST WHILE RESISTING IN PASOLINI CINEMA: MAMMA ROMA (1962)

Abstract

Pier Paolo Pasolini, who has many titles such as director, poet and writer, continues to have an impact on the world of cinema today. After meeting and being inspired by the Italian neorealist filmmakers, the director realized what he wanted to express through cinema. Pasolini's cultural and intellectual background is most evident in his films. Especially his early films are of great importance in terms of criticizing capitalism and the bourgeoisie. The director, who frequently uses the codes of Italian neorealist cinema in his films, blends them with his intellectual background and conveys them to the audience. The basic characteristics of Pasolini's cinema are to convey the economic depression and social exclusion experienced by the lower class and individuals pushed out of society through the individual. In this context, the study aims to examine the destruction that capitalism and the bourgeoisie create on people in Pasolini's cinema. Because for Pasolini, this is just an illusion. For this purpose, his film *Mamma Roma* (1962), in which he heavily criticizes capitalism and the bourgeoisie, was selected with the purposeful sampling method and subjected to content analysis. As in his first film *Accattone*, in *Mamma Roma* Pasolini focuses on the story of lower class characters who struggle to realize their aspirations. The aspirations of the lower class people to live the bourgeois life they dream of are nothing but destruction for them. Pasolini conveys this destruction to the audience at the end of the movie with Ettore's death and *Mamma Roma* wandering the streets in despair. In the film, the director interpreted the aesthetic and ideological elements of Italian neorealist cinema in his own style and transferred them to the screen. This film not only reveals the situation but also dwells on its causes. The fact that the social reality has not changed and that this rottenness has spread to all layers of society is the point that Pasolini wants to emphasize. The study concludes that Pasolini makes a social criticism through individuals in the film, that capitalism and the bourgeoisie establish a misleading domination over individuals and that this illusion ends in death.

Keywords: Pier Paolo Pasolini, *Mamma Roma*, neo-realism cinema

Giriş

Pier Paolo Pasolini günümüzde dahi üzerine çokça konuşulan, tartışılan ve yeni yönetmenlere ilham veren önemli bir sinemacıdır. Pasolini, en çok yönetmen kimliğiyle tanınmasına rağmen aynı zamanda önemli bir yazar ve şairdir. Taşındığı bu kimlikler, onu çağdaşları arasında eşsiz bir konuma yerleştirmektedir. (Greene, 1984, s. 143). Pasolini'nin çocukluk yıllarında tanıştığı siyaset, hayatının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiş ve eserleri üzerinde etkileyici bir unsur olarak varlık göstermiştir. Babasının ve kardeşinin içinde bulunduğu siyasi atmosfer, düşüncelerinin temelini oluşturan görüşler, çocukluk yıllarından itibaren yaşamına sirayet etmiştir. İçinde yetiştiği, üyesi olduğu ve etkisinde kaldığı düşüncüler onu etkilemiş ve bu etkilenmeler sonucunda eserlerinde burjuvaziye ve kapitalist toplumun bireyler üzerindeki etkilerine yönelik derin eleştiriler getirmiştir.

Pasolini, özellikle ilk dönem filmlerinde kapitalizmin ve burjuvazinin toplumda yarattığı tahribatın izlerini sürmektedir. Burjuvazi, söylemleriyle bireysel özgürlükleri ön plana çıkararak bireyler üzerinde yanıltıcı bir hava oluşturmaktadır. Ancak Pasolini, tam da bu noktada devreye girerek bu durumu ifşa etmektedir. Çünkü kapitalizmin yarattığı şey, bütünüyle bir yanılsamadan ibarettir. Burada dikkat çeken nokta, yönetmenin yalnızca iz sürüp durumu ifşa etmesi değildir. O, kapitalizmin toplumda yarattığı çürümenin nedenleri üzerine de çıkarımlarda bulunmaktadır. Pasolini, kapitalizmin yeryüzünde iyi ve gerçek olan her şeyi ortadan kaldırdığına ve yok ettiğine inanmaktadır. Bu nedenle komünizme yönelmiştir. Çünkü komünizmde, inancın gücüyle koruma içgüdüsünün ve hayatta kalma isteğinin biçim bulduğuna inanır (Siciliano, 1995, s. 224). Pasolini'nin sinemacı kimliği, sonradan kazanılmıştır. Yazarlık ve şairlik yapan Pasolini, entelektüel deneyimini aktarmanın farklı yollarını düşünürken sinemada karar kılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı etki, özellikle Avrupa ülkelerinde derinden hissedilmiştir. Savaşlar, yıkılan şehirler ve kaybedilen insanlar bireyler üzerinde derin izler bırakmış, modern birey yalnızlığa itilmiştir. Bu durum birçok sanat dalında olduğu gibi sinemanın da yapısında köklü değişimler yaratmıştır. Geleneksel sinemaya karşı alternatif anlatılar ortaya çıkmış, özellikle birey üzerinden toplum eleştirileri beyazperde de oldukça fazla yer bulmuştur. Şair, romancı, tiyatro yazarı, film yapımcısı olan Pasolini, İtalyan kültür ve tarihini

30 yıllık dinamiklerini kaydetmiş ve şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Yazdıkları ve sinemasal vizyonu ile ulusun gerçeğini araştırmış ve bunları eserlerinde aktarmıştır (Benini, 2015, s. 3).

Bu değişimlerin en önemlilerinden biri de İtalyan sinemasında yaşanmıştır. Savaş sonrası ülkenin içerisinde bulunduğu durum, harabe şehirler yönetmenlerde yeni bir bakış sağlamış ve ortaya İtalyan yeni gerçekçi sinema akımı çıkmıştır. Kimi eleştirmenlerce o dönemde başlayıp birkaç yönetmen ve filmle sınırlandırılmış olsa da sinema üzerine yaptığı etki günümüzde de devam etmektedir. Gerçekçi sinema, Pasolini için de bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Dönemin yeni gerçekçi yönetmen ve düşünürleriyle tanışan Pasolini, onlardan ilham alarak sinemasının temellerini atmıştır. Diktatörlük sonrası savaşta İtalya'nın yoksul kesimlerinin yaşadığı hayatları olabildiğince saf bir şekilde anlatma amacı güden bu sinema anlayışı, Pasolini için önemli ölçüde ilham kaynağı oluşturmaktadır.

Pasolini, İtalyan yeni gerçekçi sinemanın yönetmenlerinden ilham almaktadır. Yeni gerçekçi yönetmenler filmlerinde toplumsal eşitsizlikleri, yoksulluğu ve adaletsizliği en yalın haliyle perdeye aktarmaktadırlar. Pasolini, bu konulardan ve dönemin yönetmenlerinden aldığı ilhamla yoksul kesimlerin yaşamını ve bu yaşamın burjuva geleneğiyle olan çatışmasını filmlerinde sıklıkla işlemektedir. İtalyan yeni gerçekçi sinemanın ideolojik ve estetik öğelerini kendi üslubuyla yeniden harmanlayan yönetmen, *Mamma Roma* (1962) filminde burjuvanın yanılsatıcı dünyasına kapılan insanların yok oluşunu perdeye taşımaktadır. Pasolini, buradan hareketle sanatçılara da önemli bir misyon yüklemektedir. Ona göre bir sanatçının kapitalist toplum tarafından oluşturulan koşullandırmadan kurtulabilmesinin tek yolu, kendi yaratım sorununu bir yapıtın konusu olarak ele alması gerekliliğidir. Sanatçının “burjuva olmayan” bir film ya da roman üretmesi bu farkındalıkla üretmekten geçmektedir (Greene, 1990, s. 95).

Anna Magnani tarafından canlandırılan Mamma Roma karakteri yeni bir hayat kurma özlemi içerisindedir. Hayat kadınlığı yaparak hayata tutunmaya çalışan Mamma Roma, kendini pazarlayan adamın evlenmesiyle beraber yaşadığı köyden ayrılarak şehir merkezine yerleşir. Temel amacı oğlu Ettore'yle beraber şehrin merkezinde, üst statüde bir hayat yaşamaktır. Film, Mamma Roma'nın bu isteğinin burjuva ve kapitalist düzen tarafından nasıl engellendiğini ve bireyler üzerinde yarattığı yıkıcı etkiyi eleştirel bir üslupla aktarmaktadır. Mamma Roma'nın oğluyla beraber burjuva sınıfına dahil olma isteği, Pasolini için tamamen bir yanılsamadan ibarettir. Yönetmen bu filmle alt tabakadaki bireylerin burjuvaziye olan özleminin bir yok oluş göstergesi olduğunu ifade etmektedir. Karakterin burjuva hayatına duyduğu özlem, geçmişin karşısına çıkmasıyla kesintiye uğramaktadır. Ancak Pasolini burada karakterin bu arzusunu naif bir şekilde karşılayarak imkânsız olan o dünyanın betimlemesini sunmaktadır.

Çalışma, Pasolini sinemasının özellikle ilk dönem filmlerinde kapitalizm ve burjuva eleştirisini irdemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Pasolini'nin sanat ve sinemaya bakışı irdelenmiş, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen *Mamma Roma* filmi içerik analizine tabi tutularak, kapitalizm ve burjuvazi eleştirisinin izlekleri takip edilmiştir. Çalışma; İtalyan yeni gerçekçi sinemanın yönetmenlerinden etkilenen Pasolini'nin, bu filminde savaş sonrası İtalya'sında burjuvazinin bireyler üzerinde sadece bir yanılsama yarattığı ve kapitalizmin onları yok oluşa sürüklediği sonucuna ulaşmıştır.

1. Pier Paolo Pasolini

Pier Paolo Pasolini, 5 Mart 1922 tarihinde Bologna'da dünyaya gelir. Subay olan babasının mesleğinden dolayı çocukluğu farklı mekanlarda geçmiştir. Babasının milliyetçi ve faşist duygulara olan yatkınlığı Pasolini'yi annesine daha fazla yakınlaştırmıştır. Çocukluk çağlarında köylülerin toprak sahiplerine karşı olan mücadelesine tanık olan Pasolini, köylülere karşı doğal bir yakınlık duymuştur. Edebiyat öğrenimini tamamlayan yönetmen, bir okulda öğretmenliğe başlamış ve bu sırada komünist parti içerisindeki örgütlenmede yer almıştır. Öğretmenlik yaptığı yıllarda çocukların ahlakını bozma ve eşcinsel eğilimler nedeniyle hem öğretmenlikten hem de partiden atılmıştır. Yaşanan bu olayların üzerine Roma'ya giden Pasolini, edebiyat çalışmalarına başlamış ve kısa süre içerisinde kendini edebiyat çevrelerine tanıtmıştır. Edebiyat çalışmalarının yanı sıra sinemaya olan ilgisi onun; Soldati, Fellini, Bolognini gibi yönetmenlerin filmlerinde senaryo çalışmalarına katılmasını sağlamıştır. O dönemlerde İtalya'nın en çok okunan şairlerinden olan Pasolini, çeşitli romanlar da yazmıştır. Roma'nın kenar mahallelerinde yaşayan insanların yoksulluk içerisindeki hayat mücadelelerini sosyalist bir bakış açısıyla yansıtmıştır (Yeres, 2007, s. 18).

Pasolini, sinemaya dair bilgisinin bir seyirci bilgisi kadar olduğunu ifade etmektedir. Roma'ya gelişle başlayan süreç, İtalyan yeni gerçekçi yönetmenlerle tanışmasıyla devam etmiştir. Sinemaya dair yaptığı ilk iş Mario Soldati'yle senaryosunu yazdıkları *La Donna Del Fiume* (1954) filmi olmuştur. Daha sonra

Fellini'yle çalışan Pasolini sinemaya yönelmesinin sebebini iki farklı nedene dayandırmaktadır. Bunlardan ilki anlatacağı şeyleri dilini değiştirerek aktarmak, diğeri ise felsefi bir deneyim yaşama isteinden meydana gelmektedir (Yıldırım, 2012, s. 91-93).

Schwartz, Pasolini için şu eşsiz cümleleri kullanır: “Kürsüsü, İtalya'nın yönetici sınıfının yarı resmî gazetesi olan Corriere'nin ön sayfasından daha az değildi ve yaşayan hafızada hiçbir entelektüele nasip olmayan bir ulusal okuyucu kitlesine sahipti. Konumu benzersizdi: makam olmadan güce, ayrıcalık olmadan etkiye, kendi ülkesinde kötü şöhrete ve yurtdışında saygıya sahipti” (2017, s. 4). Hayatın uçlarında dolaşan ancak tam da göbeğinde yaşayan Pasolini'nin deneyimlediği bu hayat, yaşamı boyunca kendisine rehber olmaktadır. Dünyaya karşı duruşu yaşadığı hayat deneyiminden meydana gelmiş ve bu tavrı onun ulus aşırı bir kimlik olarak kabul görmesini sağlamıştır.

2. Pasolini ve Sinema

Pasolini için “film yapmak şair olmaktır”. Cahiers du Cinema dergisine yazdığı yazılarda sinemanın yapısı ve doğası gereği şiirsel olduğunu vurgulamaktadır. Sinemanın nesneleri fiziksel olarak yeniden üretmesini, özünde şiirsellik olarak tanımlayan Pasolini, “eğer çekilmiş en bayağı bir westernin ya da herhangi eski bir ticari filmin bir parçasını görüp, ona geleneksel olmayan bir gözle bakarsanız böyle bir film bile sinemada doğal ve fiziksel olarak var olan, düşsel ve şiirsel bir nitelik sunar” ifadesinde bulunmaktadır. Ancak burada bir parantez açarak bunun şiir sineması olmadığını vurgulamaktadır; “Şiir sineması bir şairin şiir yazarken özel bir teknik kullanması gibi, özel bir teknik kullanan bir sinemadır” (Yıldırım, 2012, s. 94-95). Pasolini sineması bir şiir biçimi olarak popüler olmayı amaçlıyor olmasına rağmen popülist bir duruş sergilememektedir. Burada önemli olan nokta, var olan sorunun en geniş kesime nasıl iletileceği meselesidir. Bu durum Pasolini'nin şiir sinemasının özünü oluşturmaktadır (Fioretti, 2017, s. 62).

Pasolini'ye göre ölüm, şiirsel bir arketip olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu duygu her şeyden önce nostaljik ve insanoğlunun tanıdığı bir duygudur. Bireyin sahip olduğu bu duygu, samimi bir hüznün yanı sıra değerli bir yaratıcılığın da kaynağıdır. Pasolini sineması her zaman ölümle netleşir, “yükselir ve en yüksek diyalektik gerilimi en üst düzeydeki hakikat ve biçimsel denge anını yakalar” (Spila, 1999, s. 7). Pasolini için bireysel bir yaşam ancak ölümden sonra görünür bir hal almaktadır. Çünkü hayatta yaşanan tüm olaylar ölüm tarafından yeniden düzenlenmekte ve anlam kazanmaktadır (Fioretti, 2017, s. 65).

Şiir ve romanda tanımlanan diyalektiğin aynısını Pasolini'nin ilk dönem sinemasında görmek mümkündür. *Accattone* (1961), *Mamma Roma* (1962), *La Ricotta* (1963) gibi filmleri epik gerçekliğin parçası olarak değerlendirmek mümkündür. Bu filmlerin en temel özelliği hem ideolojik hem de üslup olarak İtalyan yeni gerçekçi sinemayla olan bağlarıdır. Pasolini için neorealist sinema; direnişin anti-faşist değerlerini somutlaştırması açısından büyük bir öneme sahiptir. İlk iki filmin kahramanları Stracci ve Ettore'nin ölümünün anlamı İsa ile karşılaştırılmalarında yatmaktadır (Fioretti, 2017, s. 61).

Pasolini filmlerinin başat özelliklerinden biri de burjuva ve kapitalizmin hüküm sürdüğü topluma getirdiği eleştirilerdir. Bu eleştirileri özellikle ilk dönem çektiği filmlerde görmek mümkündür. İtalyan yeni gerçekçi sinemanın dinamiklerini taşıyarak gerçekleştirdiği *Accattone* (1961) ve *Mamma Roma* (1962) filmlerinde, birey üzerinden toplumsalın eleştirisini sunmaktadır. Yönetmenin özellikle bu iki filmi, toplumun içerisinde yaşanan gerçeklik karşısında bireyin bulunduğu konum ve bu konum içerisinde yaşadığı yalnızlık seyirciye olabildiğince yalın bir şekilde aktarılmaktadır. Sinemasal estetiği İtalyan yeni gerçekçi gelenekle harmanlayan Pasolini, bu filmler vasıtasıyla toplumsal yaşama dair eleştiriler sunmaktadır. Sınıf çatışmaları ve sınıflar arası geçiş umudunu taşıyan bireylerin maruz kaldığı baskıyı aktarırken, kapitalizmin ve burjuva ahlakının acımasızlığını da seyirciye göstermektedir.

Alt sınıf ve toplumun dışına itilmiş bireylerin yaşadıkları ekonomik bunalım ve sosyal dışlanmışlığı birey üzerinden aktarmak, Pasolini sinemasının temel özellikleri arasında yer almaktadır. Pasolini için kapitalizm insanlarda sadece tahribat yaratmakla kalmamakta aynı zamanda onların sonunu da hazırlamaktadır. Filmlerinde kapitalist toplum sorgusunu bireyler üzerinden aktaran yönetmen bu vesileyle onlara karşılaştıkları sonu da göstermektedir. Kapitalizmin insanlara dayattığı kültürel yozlaşma; değerlerin kaybolması ve özgürlüklerin yok olmasına sebebiyet vermektedir. Tüketim kültürü altında ezilen toplumdaki bireyler kimliklerini kaybetmekte ve geri döndürülemez bir yıkıma maruz kalmaktadır.

Pasolini sineması estetik ve politik olanı bir arada barındırmaktadır. Sanatsal bir ifade biçimi olan sinemayı, politik ifadelerin aktarım aracına dönüştürmektedir. Gerçekçi bir üslupla işlediği filmler, toplumun temel dinamiklerini aktarırken karşı koyamadığı yok oluşu da gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda

yönetmenin burjuva ve kapitalizm eleştirisini yaptığı en önemli filmlerinden biri de 1962 senesinde gerçekleştirdiği *Mamma Roma* filmidir. Yönetmen bu film üzerinden toplumun yaşadığı ekonomik sıkıntıları, burjuvanın iki yüzlülüğünü, kapitalizmin bitmek bilmeyen yıkıcılığı seyirciye aktarmaktadır. İtalyan yeni gerçekçi sinema ve yönetmenlerinden aldığı ilhamla çektiği film Pasolini'nin kimi kaynaklar tarafından yeni gerçekçi sinema yönetmenleri arasında değerlendirilmesini beraberinde getirmektedir.

Çalışma buradan hareketle Pasolini sinemasında burjuva ve kapitalizm eleştirilerinin izini sürmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada *Mamma Roma* filmi amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Amaçlı örneklem yönteminde “araştırmanın kendi hedefi doğrultusunda evrenden seçim yaparak örneklemi belirlemesidir. Örneklem belirlenirken araştırma sorununa en uygun olan öğelerin seçimine özen gösterilir” (Şimşek, 2018, s. 121). Ortaya çıkan yeni kavramsallaştırmalar ve amprik yönelimlerle beraber çağdaş içerik analistleri diğer amprik teknikleri kullanan araştırmacıların aksine içerik analizinin insanlar için ne anlama geldiğini, neyi mümkün kıldığını ve onlar tarafından iletilen bilgilerin ne yaptığını anlamak için verileri, basılı materyalleri, görüntüleri, sesleri ya da metinleri incelemektedirler (Krippendorff, 2004, s. xvii). Bu bağlamda çalışmaya konu film izlenmiş ve içerik analiziyle çözümlenmiştir.

3. *Mamma Roma* (1962)

Pasolini, *Mamma Roma* filmini, Roma'daki Regina Coeli hapishanesinde yatağa bağlı bir gencin ölümünden esinlenerek gerçekleştirir. *Mamma Roma* filminde umutsuz bir ölüm duygusu hakimdir. Gencin hapishanedeki ölüm haberinden oldukça etkilenen Pasolini, kahramanlarını bir önceki filmi *Accattone* (1961) ile aynı çevreye sahip kahramanlardan seçmiştir. Filme adını da veren karakter *Mamma Roma*, oğlu Ettore için iyi arkadaşlar, iyi bir iş, dini bir inanç vb. güzellikler istemiştir. Ancak annenin oğluna sağlamaya çalıştığı bu durum, aşırı sevgisi yüzünden attığı her adımda yanlışlıklar barındırmaktadır (Spila, 1999, s. 29).

Yönetmen ilk filmi *Accattone*'de olduğu gibi *Mamma Roma* filminde de isteklerini gerçekleştirme peşinde savaş veren alt sınıf karakterlerin hikayesine eğilmiştir. Trajik bir hikâye olan *Mamma Roma*, aç-karşı aç ve geniş planlardan oluşan üsluptan kaçınmamışsa da İtalyan yeni gerçekçilik akımından önemli izler taşımaktadır. Trajediye vurgulamak için filmlerinde müziğe de ayrı bir önem atfeden yönetmen bu filminde de aynı etkiyi yaratmak amacıyla Vivaldi'nin müziklerine başvurmuştur (Yeres, 2007, s. 58). *Mamma Roma*; “Trajedi ve komedi unsurlarını dengeli bir şekilde barındıran, şehrin merkezindeki değil kenarındaki, orta sınıf ahlakına ters ama bir o kadar da ‘gerçek’ yaşantılara odaklanan natüralist” bir film olarak karşımıza çıkmaktadır (Daldal, 2014, s. 58).

İtalyan yeni gerçekçi sinema 1960'lı yıllarda ciddi bir sekteye uğramıştır. 1960'lı yıllar İtalya'da televizyonun da sosyal hayata müdahil olduğu yıllardır. İtalyan sinemasının Hollywood karşısında direnme çabalarına bir darbe de televizyon tarafından indirilmiştir. Bu dönemde televizyonlar İtalyan sinemasının canlanması için birtakım girişimlerde bulunmuş ancak bu girişimler de sonuçsuz kalmıştır. Bütün bunların sonunda İtalyan yeni gerçekçi akım daha fazla tutunamayarak yok olmuştur. Hollywood'un büyük bütçeli filmleri karşısında oldukça düşük bütçelerle yapılan filmlerden oluşan bu akım, dünya sinema tarihinde derin iz bırakmıştır (Yalçın, 2015, s. 184). Film çalışmaları alanında üretim gösteren birçok yazarın İtalyan yeni gerçekçi sinema hakkında ifade ettiği iddia, akımın o dönem içerisinde başlamış ve bitmiş olduğudur.

Pasolini, İtalyan yeni gerçekçi sinemanın bir yerlerinde daima varlık göstermiştir. Ancak onun gerçekliği, figürleri tamamen içine alan bir gerçekliktir. Dünya, Pasolini'nin karakterlerinden bağımsız bir gerçeklik olarak sürekli orada durmaktadır. Pasolini için gerçeklik; sınıfların tarihidir. “Modern sınıf burjuvazi, ekonomik ve entelektüel hegemonyasıyla (Gramsci), maddiyatçılığıyla, araçsal akla teslim ettiği hayatıyla, bu gerçekliği kendine ve öteki toplumsal kesimlere zehir etmektedir” (Atayman, 2007, s. 10-11).

Pasolini'nin, *Mamma Roma* filminde Anna Magnani ile çalışması, gelecekte gerçekleştireceği filmlerindeki yeni bir üslubun habercisi olmuştur. Sokaktan ya da kendi entelektüel arkadaş çevresinden seçtiği doğaçlama oyuncularla, profesyonel oyuncuları aynı set altında bulundurmıştır. *Mamma Roma*, kendisini pazarlayan Carmine'nin köylü bir kızla evlenmesini fırsata çevirir ve geçmişiyle bağlarını koparıp, taşrada yaşayan 16 yaşındaki oğlu Ettore'nin eğitimine adamaya karar veren orta yaşlı bir hayat kadınının öyküsünü anlatmaktadır. Oğlunu yanına alan ve pazarcılık yapmaya başlayan *Mamma Roma*, banliyödeki başka bir eve taşınmış ve oğluyla beraber kalmaya başlamıştır. *Mamma Roma*'nın en büyük arzusu oğlu vasıtasıyla küçük burjuva saygınlığına ulaşmaktır. Bunun için gereken her şeyi yapan *Mamma Roma*, oğlunu bir restoranda garson olarak çalıştırabilmek için şantaj dahi yapmıştır. Bir müddet sonra ortaya çıkan Carmine, *Mamma Roma*'nın kurmaya çalıştığı düzenin önünde büyük bir engel olarak durmuş ve *Mamma Roma*'yı tekrar sokaklara dönerek hayat kadınılığı yapmaya zorlamıştır (Spila, 1999, s. 29).

Mamma Roma, yaşamsal olarak kendisine minimum düzeyde alternatif sunan ve geleceğe dair umudun bırakılmadığı baskıcı bir kültürden gelmektedir. Bu durumu Mamma Roma'nın akşam vakti yaptığı yürüyüşte insanlarla rastgele bir şekilde karşılaşarak yaptığı spontane konuşmalardan çıkarmak mümkündür. Akşam vakti yapılan bu kısa yolculukta yoksulluktan ve ailesinden kaçmak isteğinin hikayesini anlatmaktadır. Mamma Roma, genç bir kızken yaşlı bir adamla zorla evlendirilmek istenmesinin kurtuluşu olarak hayat kadınlığını seçmiştir. Bu seçimi bir ara olarak görüp belli bir zamandan sonra özgürlüğünü kazanma hayalleri kurmaktadır. Ancak bulduğunu düşündüğü kısa süreli özgürlüğü, onu sokaklara geri döndürmenin yollarını bulan ve dürüst bir yaşam için umutlarını döngüsel olarak yok eden Carmine'nin taleplerine hala tabidir (Ryan-Scheutz, 2007, s. 48).

Ettore'nin kendisinden yaşça büyük bir kız olan Bruna ile tanışıp ona karşı beslediği duygular evdeki eşyaları çalarak ona hediye almaya itmiştir. Bruna'nın, Ettore'ye annesinin geçmişiyile ilgili anlattıkları Ettore'de yeni bir bunalımın tetikçisi olmuştur. Bu haber üzerine işinden ayrılan Ettore, tepkisini daha da içine kapatarak vermiştir. İşinden ayrılmış ve kendisinden yaşça büyük olan arkadaşlarıyla hırsızlık yapmaya başlamıştır. Hastanede yatan bir hastanın radyosunu çalma teşebbüsünde bulunan Ettore tutuklanarak hapisaneye gönderilmiştir. Hapishanede bir yatağa bağlı, sinir krizleri geçirerek ölmüştür. Oğlunun ölüm haberini alan Mamma Roma, umutsuzca kendini sokaklara vurmuştur. Annein oğlu Ettore'yi bir beden işçisi olmaktan alıkoyma çabaları, başka bir deyişle onu bağlı olduğu doğal sınıftan koparma isteği oğlunun ölümüne, kendisinin ise umutsuzluğuna sebebiyet vermiştir (Sitney, 1994, s. 178).

Mussolini diktatörlüğünün üzerinden zaman geçmiş olmasına rağmen halkın perişanlığı, sokak aralarında yaşanan sıkıntıları ustaca çerçeveleyen Pasolini, bu yolla politik tavrını da ortaya koymaktadır. Filmin hikayesi her ne kadar ana-oğul etrafında örülmüşse de filmin bütününde değiştirilemez bir çaresizlik söz konusudur. Gramsci'den oldukça etkilenen ve bunu dile getiren Pasolini; "*Mamma Roma*'da yoksulluğun, acımasızlığının yanında insanın insana yaptığı, düzenin aynı sınıftan insanlar için bile bir ezen ezilen ilişkisine dönüştüğü ve sistem çarklarının dişleri arasında nasıl ezildiğini küçücük, sıradan görünen insan ilişkileri üzerinden yorumlamıştır" (Barış, 2018, s. 65-66).

Mamma Roma filminin dikkat çeken en önemli unsurlarından biri de; şehrin mekân olarak kullanımıdır. "*Mamma Roma*'da şehir bir yandan toplumsal evrim için hayali bir arzunun diğer yandan da reddedilmenin ve kovulmanın kurumsal mekanların (kilise, hastane, hapishane) bulunduğu anlatsal olarak önemli bir varlık haline gelir." Bu durum filmdeki ana karakterlerin özgürleşme çabaları, yaşadıkları evler, manzara ve mahallenin gelişimiyle vurgulanmaktadır. Ettore'nin arasında yürüdüğü Roma harabeleri ve modernliğin habercisi korkunç binaların perspektif içerisinde yer alması, şehri de ek bir anlatı unsuru haline getirmektedir (Spila, 1999, s. 33). Mamma Roma filminde kapitalizm ve onun paralelinde gelişen modernizmin sürecine dahil olmak zorunda kalan kent, saflık ve ruhun temizliğine imkân sağlamaz. Filmin birçok yerinde gördüğümüz ve fonda yer alan beton binalar "ürkütücü bir geleceğin habercisi gibi bekler insanları" (Atayman, 2007, s. 11).

Ettore, yattığı hapishanede, nerede olduğunu bilmeyen annesini çağırarak ölmüştür. Pasoli'nin ilk filmi *Accattone*'de ölüm bağımsızlık olarak karşımıza çıkarken *Mamma Roma*'da ulusu kınamak olarak karşılık bulmuştur. Bu filmde Pasolini'nin iletmek istediği mesaj açıktır: yanlış bir mahalleden gelen bir çocuk mahkeme önünde küçük bir hırsızlıktan yargılanmayı beklerken kendini bir İtalyan hapishanesinde bulabilir ve ölebilir. "Köylü kültüründen gelen insanlar köklerinden sökülüp burjuva şehrinin kültürüne geldiklerinde-giremedikleri veya anlayamadıkları ne hoş karşılandıkları ne de evlerinde oldukları bir yerde ölürlür." Filmin sonunda senaryoya sadık kalınmayıp, çekilmeyen bir sahne dikkat çeken noktalardan biridir. Orijinal senaryoda annenin son sahnede cama çıkıp 'sorumlular' diye bağırması gerekiyordu. Çünkü anne sadece yas tutmak istemiyordu, suçlu birileri vardı ve adalet istiyordu. Ancak film çekilirken bu politik tavır içeren kısım kesilmiş, annenin çılgınlığı sorumluların hesap verme çağrısı içermeyen genel bir keder olarak resmedilmiştir. Pasolini 1962 senesinde yayımladığı kitapta bu ifadeyi tekrar kullanmıştır (Schwartz, 2017, s. 366-367).

Mamma Roma'nın kentte oğluyla beraber yaptığı ilk yolculuk bir sonraki varış noktalarının habercisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum bulundukları sosyal statüden kurtulup başka bir yere yani daha iyi bir yere yürüme ideali olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Mamma Roma küçük burjuva hayatların hayallerini kurup kendini gerçekleştirmek adına kentin kenar mahallelerinden ayrılmayı düşlemektedir. Oğluyla beraber eve geldikleri sahnede söylediği "... göreceksin, saygıdeğer, birinci sınıf insanlarla dolu bir ev" sözleri bunun göstergesi olarak yorumlamak mümkündür (Monti, 2010, s. 281).

Pasolini'nin özgünlük ve saflık kavramlarına, Mamma Roman'ın düşük konumu ve ayrıcalıksız statüsü daha geniş anlamlar katmaktadır. Çünkü Mamma Roma'nın mevcut mücadelesi; içerisinde yaşadığı alt

sınıfın ve marjinal topluluğun kaderini yansıtmaktadır. Pasolini'ye göre Mamma Roma'nın maddi isteklerinden de anlaşılacağı üzere gelişmekte olan toplumsal bir bilinç duygusu sergilemektedir. Ancak burjuvaziye karakterize eden sahte ahlaki bilinci henüz tam olarak edinmemiştir. İyi bir iş ve bazı ufak tefek kazanımlar sayesinde Carmine'den ilk özgürlüğünü kazanarak bu bilince sahip olmuş fakat şehir merkezinin dünyasına tam manasıyla dahil olamamıştır. Pasolini için onu masum kılan şey, ne şimdiki zamana tamamen dahil olabilmesi ne de geçmişten tamamen kurtulma konusunda yaşadığı yetersizliktir. Pasolini; genç, yaşlı, erkek, kadın, batılı ayrımı yapmadan neredeyse bütün alt grupları iki ana nedenden dolayı özgün bulmaktadır. Birincisi bu grupların toplum içerisinde farklı dışlanma biçimlerine maruz kalmalarıdır. İkincisi, hayatları savaş sonrası on yıllarda Batı kültürünü karakterize eden son derece konformist, tüketici davranışlarından önce gelen özgün yaşam biçimlerini ve başkalarıyla etkileşim yollarını yansıtmaktadır. Hiçbir proleter alt figür, hatta Mamma Roma gibi yükselmek için çabalayanlar bile, baskı karşısında gerçek bir kaçısa sahip olamamaktadır. Film içerisinde Mamma Roma'nın ileriye dönük attığı her adım geçmişten gelen bir hatırlatıcıyla karşılanmaktadır (Ryan-Scheutz, 2007, s. 48-49).

Alt tabakada yaşayan insanların hayal ettikleri burjuva hayatına geçişleri yıkımdan öte bir şey olmamaktadır. Pasolini bu yıkımı filmin sonunda Ettore'nin ölümü ve Mamma Roma'nın sokaklarda biçare şekilde dolanmasıyla seyirciye aktarmaktadır. Annenin üst sınıfa yükselme arzusu çocuk üzerinden inşa edilmektedir. Ettore'nin annesi tarafından daha iyi bir işi ve geleceği olması umuduyla yaptığı yönlendirme çocuğun hayatını kaybetmesiyle son bulmuştur. Kapitalizmin yarattığı bu ortam Ettore'yi daha da yalnızlaştırarak onu suça itmiştir. Pasolini, Ettore'nin ölümünü bireysel bir kayıptan ziyade burjuva toplumunu toptan reddetme fikrinin bir tezahürü olarak görmektedir.

Sonuç

Sanatçı kimliğiyle beraber birçok sıfatı bünyesinde barındıran Pier Paolo Pasolini, sinemasıyla İtalya'nın dışına taşmış ve günümüzde dahi etkisini sürdürmekte olan bir yönetmen olmayı başarabilmiştir. Onu bu kadar önemli kılan durum ise eserlerinde yer alan ideolojik ve felsefi bakış açısının doygunluğudur. Hayata dair söyleyecek birçok sözü olan Pasolini, bunların birçoğunu sinema vasıtasıyla ifade etmiştir. Burjuva toplumu ve kapitalizmin insanlar üzerinde yarattığı yıkıcı etkiler özellikle ilk dönem filmlerinde İtalyan yeni gerçekçi sinemanın gelenekleriyle beyaz perdeye aktarılmıştır. Toplumdaki bireyler arasında yaşanan sınıflaşma, burjuva ahlakı, kapitalizm eleştirisi ve bunların birey üzerinde yarattığı geri döndürülemez tahribat bu filmlerin odak noktasını oluşturmaktadır.

Sinemanın eğlendirici işlevini bir kenara bırakan yönetmen filmler üzerinden izleyicilere yeni bir bakış açısı sunmuş ve bireylere düşünceleri için yeni bir alan yaratmıştır. Kapitalist toplum ve burjuva ahlakına getirilen eleştirinin temelinde bireylere sunulan sahte vaatler yer almaktadır. Filmde karakterin geçmişi karanlıktır, ne olduğu, kim olduğu bilinmemektedir. Bir hayat kadını olarak yaşamını devam ettiren Mamma Roma, kendisini pazarlayan kişinin başka biriyle evlenmesini fırsat bilerek bu hayattan kurtulduğunu sanmakta, varoluşsal mücadelesinin bundan sonra olduğunu düşünmektedir. Ancak burjuva ve kapitalist toplumun ona sunmuş olduğu şey sadece bir yanılsamadan meydana gelmiştir. Arzuladığı o yaşam aslında o ve oğlu için yok oluşun başlangıcı olmuştur.

Bu çalışmada Pasolini sinemasının özellikle ilk dönem filmlerindeki kapitalizm ve burjuva eleştirisi amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenmiş *Mamma Roma* filmi üzerinden ortaya konulmuştur. Film içerik analizine tabi tutularak, kapitalizm ve burjuvazi eleştirisinin izlekleri takip edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda yönetmenin Mamma Roma isimli kadın karakterinin başından geçen olaylar yoluyla kapitalizmin ve burjuvanın acımasız yüzünü gösterdiği, bireysel bir hikâyeden yola çıkarak toplumsal sorunları işlediği ortaya konulmuştur. Bir birey olarak hayata karşı duruş sergileme, toplumun dayattığı kimlikten kurtulup kendi kimliği üzerinden hayatı inşa etme çabaları onu daha çok yalnızlaşacağı bir yaşamın içine itmiştir. Toplumun çürümüş ahlaki değerleri bir anlığına onu yalnız bırakarak bu hayattan kurtulma yanılsaması yaşamasını sağlamaktadır. Ancak toplumsal gerçekliğin değişmediği, bu çürümüşlüğün toplumun tüm katmanlarına sirayet ettiği gerçeği Pasolini'nin özellikle vurgulamak istediği noktaların başında gelmektedir.

Bireysel bir hikâye üzerinden anlatımını gerçekleştirmek isteyen Pasolini, bunu toplumun tamamı üzerinden inşa eder. Toplumun bireylere biçtiği rollerden kurtulmak, ait olmadığı bir yaşama dair ümit beslemek, bireydeki yıkımın başlangıcını oluşturmaktadır. Bireyin dört bir tarafının kapitalist sistemle çevrildiği bu çağda, bunları deneyimleme isteği kaçınılmaz sonun başlangıcıdır. Pasolini filmde bu çürümüşlüğü aktarırken karakterin yaşadığı mekân ve ilişkileri aracılığıyla duruma somut bir hal katmaktadır.

Hayalleri uğruna yaşamın peşine düşen Mamma Roma'nın hayata tutunma çabası, toplumun acımasız yüzünü meydana çıkarmaktadır. Mamma Roma, alt sınıfa mensup bireylerin özlem ve hayallerini temsil etmekte ve sonuç itibarıyla büyük bir yıkım yaşamaktadır. Burjuva toplumunun bireylere karşı takındığı iki yüzlü tutum ve çürümüşlük, karakterin hayal ettiği hayat ile yaşamak zorunda olduğu hayat arasında ikilemde bırakmaktadır. Bu ikilem Mamma Roma'yı daha da yalnızlaştırmakta ve hayata tutunmasına vesile olan oğlunun ölümüyle son bulmaktadır. Kapitalizmin insanlara dayattığı kuralların dışına çıkmanın cezasını filmde Ettore hayatını kaybederek ödemektedir.

Burjuvazinin insanlarda yarattığı temel yanılsama bireysel özgürlükleri savunduğu iddiasıdır, çünkü kapitalizm çok sesliliği sevmez. Bu yanılsamayı bireyde yaratan kapitalist düzen, özgürlük vitriniyle bireyi daha da yalnızlaştırmaktadır. Burjuvazinin yanılsama olarak alt sınıflara sunduğu bu değerler bütünü kendilerine has bir durumdur. Bu bağlamda film kapitalizm ve burjuva hayatına sadece bir sınıf sorunu olarak yaklaşmamaktadır. Pasolini seyirciye bu durumun bir yaşam ve değerler bütünü olduğunu aktarmaktadır. Yönetmen bu çürümeyi aktarmakla yetinmemekte aynı zamanda onun arka planında işleyen üretim ilişkilerini ve bu ilişkiler ağı üzerinde şekillen toplumsal yanları bütün çıplaklığıyla deşifre etmektedir.

Kaynakça

- Atayman, V. (2007). Pier Paolo Pasolini: Kafka Labirentine Tersten Giriş. *Bir Pier Paolo Pasolini Kitabı* içinde. (Haz. Artun Yeres). Ss. 9-15. İstanbul: Es Yayınları.
- Barış, J. (2018). Pasolini sinemasında estetik ve politik arayışlar. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 63-70.
- Benini, S. (2015). *Pasolini the sacred flesh*. U.S.A.: University of Toronto Press.
- Daldal Evren, A., (2014). Zoon Politikon'dan Nietzsche'ye siyaset felsefesi ve sinema: Pasolini, Godard, Demirkubuz. *Felsefelogos*, no.55, 53-65.
- Fioretti, D. (2017). *Utopia and dystopia in postwar Italian literature, Pasolini, Calvino, Sanguineti, Volponi*. Switzerland: Springer Nature.
- Greene, N. (1984). Reading Pasolini today. *Quarterly Review of Film Studies*, 9(2), 143-148. <https://doi.org/10.1080/10509208409361201>
- Greene, N. (1990). *Pier Paolo Pasolini*. Oxford: Princeton University Press.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis an introduction to its methodology*. USA: Sage Publications.
- Monti, G. (2010). Traversing the onscreen city: nannarella's (Mamma) Roma. *Annali d'Italianistica*, 28, 279-293.
- Ryan-Scheutz, C. (2007). *Sex, the self and the sacred, women in the cinema of Pier Paolo Pasolini*. Toronto: University of Toronto Press
- Schwartz, B. D. (2017). *Pasolini requiem*. (2. Baskı). The University of Chicago Press.
- Sciliano, E. (1995). *Vita di Pasolini*. Firenze: Giunti Gruppo Editoriale.
- Sitney, P. A. (1994). Accatone and Mamma Roma. *Pier Paolo Pasolini contemporary perspective* içinde (Ed.; Patrick Rumble ve Bart Testa). Ss. 171-179. Canada: University of Toronto Press.
- Spila, P. (1999). *Pier Paolo Pasolini*. Gremese Editore.
- Şimşek, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yalçın, Ö. (2015). İtalya'da bir don kışot esintisi: İtalyan yeni gerçekliği. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. Sayı: 74, 167-216.
- Yeres, A. (2007). *Bir Pier Paolo Pasolini Kitabı*. İstanbul: Es Yayınları.
- Yıldırım, S. (2012). *Pier Paolo Pasolini*. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Extended Abstract

Pier Paolo Pasolini is an important director who is still talked about, discussed and inspires new directors. Although Pasolini is best known as a director, he is also an important writer and poet. Especially in his early films, Pasolini traces the destruction caused by capitalism and the bourgeoisie in society. The bourgeoisie, which creates an illusory atmosphere on individuals, emphasizes individual freedoms with its discourses. However, Pasolini steps in at this point and exposes this attitude. Because what capitalism creates is nothing but an illusion.

Pasolini was inspired by the directors of Italian neorealist cinema. In their films, neorealist directors depict social inequalities, poverty and injustice in their simplest form. Inspired by these issues and the directors of the period, Pasolini often depicts the life of the poor and its conflict with the bourgeois tradition in his films. Blending the ideological and aesthetic elements of Italian neorealist cinema with his own style, in *Mamma Roma* (1962) the director portrays the destruction of people who are caught up in the illusory world of the bourgeoisie.

The character Mamma Roma, played by Anna Magnani, longs for a new life. Trying to hold on to life by working as a prostitute, Mamma Roma leaves the village she lives in and moves to the city center after the marriage of the man who pimps her. Her main goal is to live a high status life in the city center with her son Ettore. The film critically depicts how Mamma Roma's desire is thwarted by the bourgeois and capitalist order and the destructive effect it has on individuals. For Pasolini, Mamma Roma's desire to join the bourgeois class with her son is nothing but an illusion. With this film, the director expresses that the longing of lower class individuals for the bourgeoisie is a sign of extinction. The character's longing for bourgeois life is interrupted when the past confronts him. However, Pasolini meets this desire of the character in a naive way and offers a description of that impossible world.

The study aims to examine the criticism of capitalism and bourgeoisie in Pasolini's early films. For this purpose, Pasolini's view of art and cinema was examined, and the film *Mamma Roma*, which was selected through purposive sampling method, was subjected to content analysis and the themes of criticism of capitalism and bourgeoisie were followed. The study concludes that Pasolini, who was influenced by the directors of Italian neorealist cinema, in this film, the bourgeoisie in post-war Italy creates only an illusion on individuals and capitalism drives them to extinction.

In *Mamma Roma*, as in his first film *Accattone*, the director focuses on the story of lower class characters who struggle to realize their desires. *Mamma Roma*, a tragic story, bears important traces of the Italian neorealism movement, even though the director could not avoid the style of angle-counter-angle and wide shots. In order to emphasize the tragedy, the director, who also attributed a special importance to music in his films, used Vivaldi's music to create the same effect in this film (Yeres, 2007, p. 58).

To Pasolini's notions of authenticity and purity, *Mamma Roma*'s lowly position and unprivileged status adds a broader meaning. For *Mamma Roma*'s current struggle reflects the fate of the underclass and marginalized community in which she lives. According to Pasolini, *Mamma Roma* displays a sense of emerging social consciousness, as evidenced by her material aspirations. However, she has not yet fully acquired the false moral consciousness that characterizes the bourgeoisie. Thanks to a good job and some small gains, she has gained her first freedom from Carmine, but she has not yet fully entered the world of the city center. For Pasolini, what makes him innocent is neither his complete inclusion in the present nor his inability to completely let go of the past. Pasolini finds almost all sub-groups - young, old, male, female, western - authentic for two main reasons. The first is that these groups are subjected to different forms of exclusion within society. Second, their lives reflect unique ways of living and interacting with others that precede the highly conformist, consumerist behavior that characterized Western culture in the post-war decades. No proletarian sub-figure, not even those who strive for upward mobility like *Mamma Roma*, have any real escape from oppression. Every step *Mamma Roma* takes forward in the film is met with a reminder from the past (Ryan-Scheutz, 2007, pp. 48-49).

Mamma Roma's struggle to hold on to life for the sake of her dreams reveals the cruel face of society. *Mamma Roma* represents the aspirations and dreams of individuals belonging to the lower class and as a result, she suffers a great destruction. The bourgeois society's hypocritical attitude and rottenness towards individuals puts the character in a dilemma between the life she dreams of and the life she has to live. This dilemma makes *Mamma Roma* even more lonely and ends with the death of her son, who was instrumental in keeping her alive. In the movie, Ettore pays the penalty for going beyond the rules imposed on people by capitalism by losing his life.